

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 09.01.2003, sp. zn. 33 Odo 907/2002, ECLI:CZ:NS:2003:33.ODO.907.2002.1

Číslo: 65/2003

Právní věta:

Pro řízení ve věcech pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, včetně penále, platí zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení; k rozhodování v těchto věcech jsou v prvním stupni příslušné zdravotní pojišťovny. Na nedostatku pravomoci soudu k rozhodování v dané věci nemění nic skutečnost, že účastník správního řízení zemřel.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.01.2003

Spisová značka: 33 Odo 907/2002

Číslo rozhodnutí: 65

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pravomoc soudu

Předpisy: § 7 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se po žalovaném domáhala zaplacení 10 184,50 Kč s tím, že žalovaný se podle soudem schválené dědické dohody o vypořádání dědictví zavázal k úhradě pohledávky žalobkyně z titulu všeobecného zdravotního pojištění po zůstaviteli L. F. st., který dlužil pojistné ve výši 9220 Kč, penále ve výši 7149 Kč, pokuty za nesplnění povinnosti plátce za rok 1993 ve výši 2000 Kč a za rok 1994 ve výši 2000 Kč, a to ve výši jedné poloviny, tj. 10 184,50 Kč.

O k r e s n í s o u d v Opavě usnesením ze dne 27. 3. 2002 řízení zastavil a vyslovil, že po právní moci tohoto usnesení bude věc postoupena VZP, Okresní pojišťovně v O. (§ 104 odst. 1 o. s. ř.). Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vycházel z toho, že dotčený právní vztah není vztahem občanskoprávním, nýbrž veřejnoprávním, v důsledku čehož by pravomoc soudu byla dána jen v případě, že by tak stanovil zákon (§ 7 odst. 2 o. s. ř.), a tak tomu není. V době vzniku nároku žalobkyně proti zemřelému L. F. upravoval postup žalobkyně ve věcech pojistného na všeobecné zdravotní pojištění včetně penále zákon č. 550/1991 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění. Podle § 18 citovaného zákona zdravotní pojišťovny rozhodují platebními výměry, které jsou vykonatelné podle předpisů o řízení ve věcech občanskoprávních, přičemž na rozhodování zdravotních pojišťoven ve věcech týkajících se přirážek k pojistnému a pokut a ve sporných případech ve věcech placení

pojistného, penále se vztahují obecné předpisy o správním řízení (zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení). O odvolání rozhoduje rozhodčí orgán zdravotní pojišťovny. Na nedostatku pravomoci soudu k rozhodování v dané věci nemůže nic změnit ani skutečnost, že plátce dlužného pojistného a penále zemřel.

K odvolání žalobkyně K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 31. 5. 2002 potvrdil usnesení okresního soudu a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Obdobně jako soud prvního stupně dovodil, že k řízení není dána pravomoc soudu. Rozhodovací pravomoc o pojistném, penále a pokutách v souvislosti se zdravotním pojištěním svědčí pojišťovnám (§ 18 odst. 1 zákona č. 550/1991 Sb., § 53 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb.). A je nerozhodné, že pojištěný zemřel. Ani v případě pohledávky vyplývající z platebních výměrů o uložení povinnosti za nesplnění povinnosti za rok 1993 a 1994, kdy o povinnosti zemřelého bylo rozhodnuto pravomocně za jeho života, není dána pravomoc v nalézacím řízení pro okresní soud.

Žalobkyně (za níž jedná její zaměstnanec s právníckým vzděláním) ve včasné dovolání namítla, že usnesení odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Odvolací soud podle jeho názoru nesprávně dovodil, že v případě uplatnění pohledávky z dědického řízení je třeba postupovat podle zákona č. 71/1967 Sb. Podle § 4 správního řádu je okruh účastníků dán, avšak dědic dlužníka – pojištěnec – zde není uveden (není také uveden v § 18 odst. 1 zákona č. 550/1991 Sb. a § 53 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb.). Vedené správní řízení, které nebylo ke dni smrti účastníka ukončeno platebním výměrem nebo rozhodnutím, se podle § 38 zákona č. 71/1967 Sb. zastavuje a žalobkyně musí svůj nárok uplatňovat v soudním řízení sporném podle § 470 odst. 1 obč. zák. (stanovisko Ministerstva vnitra České republiky č. j. VS/3-1/1747/98-47 ze dne 20. 4. 1998). Z toho dovolatelka činí závěr, že pravomoc soudu v dané věci dána je.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a že je podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. přípustné, přezkoumal napadené usnesení odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné. Proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud nejprve posuzoval, zda řízení netrpí vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. či jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Tyto vady, jejichž existenci posuzuje dovolací soud z úřední povinnosti, se ze spisu nepodávají a ani žalobkyně netvrdí, že by řízení těmito vadami trpělo.

Nejvyšší soud poté posoudil věc z hlediska uplatněného dovolacího důvodu. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu určil sice správně, ale nesprávně ji vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Soudy obou stupňů v posuzovaném případě správně vycházely z § 7 o. s. ř., který upravuje pravomoc soudů. Podle § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných, družstevních, jakož i obchodních vztahů (včetně vztahů podnikatelských a hospodářských), pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Podle § 7 odst. 2 o. s. ř. jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon.

Jak vyplývá z výše citovaného § 7 o. s. ř., projednávání a rozhodování jiných věcí než vyplývajících z

tam vyjmenovaných soukromoprávních vztahů je (vedle správního soudnictví – § 244 – 250s o. s. ř.) svěřeno soudům jen na základě ustanovení zákona. V daném případě však takové ustanovení zákona, jež by rozhodování o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění (včetně penále), neexistuje; naopak, ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 550/1991Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů (obsahující rubriku s názvem „Rozhodování“), výslovně stanoví, že na rozhodování zdravotních pojišťoven týkajících se mimo jiné sporných případů placení pojistného, penále se vztahují předpisy o správním řízení. Zdravotní pojišťovny rozhodují platebními výměry, které jsou vykonatelné podle předpisů o řízení ve věcech občanskoprávních. O odvolání rozhoduje rozhodčí orgán zdravotní pojišťovny, který ve smyslu § 18 odst. 3 citovaného zákona může odstraňovat tvrdosti, jež by vznikly při vyměření penále. Pravomocná rozhodnutí zdravotních pojišťoven podle odst. 1 jsou přezkoumatelná soudem podle zvláštních předpisů (§ 18 odst. 3 citovaného zákona).

Výši a způsob placení pojistného a penále upravuje § 8 odst. 1 citovaného zákona tak, že odkazuje na zvláštní zákon – zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, který v § 15 stanoví povinnost úhrady dlužného pojistného. Tento zákon rovněž stanoví v § 19, že pokud jde o splatnost penále, způsob jeho placení, vymáhání, promlčení a vrácení přeplatku na penále, postupuje se stejně jako u pojistného.

Z výše uvedeného vyplývá, že pro řízení ve věcech pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, včetně penále, platí obecné předpisy o správním řízení, tedy zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), s tím, že k rozhodování v těchto věcech jsou v prvním stupni příslušné zdravotní pojišťovny.

Na nedostatku pravomoci soudu k rozhodování dané věci nemůže nic změnit ani důvod, z něž svůj nárok vůči žalovanému – jako dědici po zemřelém pojištěnci L. F. st. – § 470 obč. zák. žalobkyně dovozuje. V případě, že dluh na pojistném a penále u fyzické osoby, která zemřela, přešel na dědice této osoby, měl být vymáhán po této osobě výše uvedeným způsobem. Správní řád v souvislosti s § 30 neřeší případy, kdy účastník zemřel. Je proto třeba vycházet z toho, že v tomto případě řízení zastavit nelze. Pokud účastník řízení ztratí dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, způsobilost být účastníkem řízení (úmrtí fyzické osoby, zánik právnické osoby), vstoupí do jeho procesních práv a povinností případný právní nástupce, nevyplývá-li ze zvláštního zákona nebo z povahy řízení něco jiného. Procesní nástupnictví nebude přicházet v úvahu u řízení, jejichž výsledek je vázán výlučně na určitou osobu (např. v přestupkovém řízení, ve věcech osobního stavu apod.). V řízení ve věcech pojistného na všeobecné zdravotní pojištění včetně penále přecházejí na nástupce pojištěnce všechna práva a povinnosti; na dědice tak vedle hmotných práv a povinností přecházejí i práva a povinnosti procesní. Jestliže účastník vedeného správního řízení zemře, ustanovení § 26c odst. 1 zák. č. 592/1992 Sb. totiž umožňuje odepsání dluhu pouze v případě, že dluh zemřelé fyzické osoby nepřešel na její dědice.

Navíc, pokud jde o pohledávku vyplývající z platebních výměrů o uložení povinností za rok 1993 a 1994, pak o povinnosti zemřelého bylo pravomocně rozhodnuto za jeho života. Platební výměry žalobkyně jsou vykonatelné v občanskoprávním řízení s tím, že rozhodnutí o dědictví je listinou prokazující přechod povinnosti ve smyslu § 256 o. s. ř.

Lze tedy uzavřít, že dovolatelkou formulované námitky nejsou způsobilé zpochybnit správnost rozhodnutí, proti němuž směřují. Závěr soudů obou stupňů, že daná věc nespadá do pravomoci soudů a řízení je třeba zastavit a věc postoupit žalobkyni ve smyslu § 104 odst. 1 o. s. ř., je správný.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 o. s. ř. dovolání zamítl.